

A Bizottság közleménye az Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cikke (3) bekezdésének a biztosítási ágazatbeli megállapodások, döntések és összehangolt magatartások egyes csoportjaira történő alkalmazásáról

(EGT-vonatkozású szöveg)

(2010/C 82/02)

1. BEVEZETÉS ÉS HÁTTÉR

1. A 358/2003/EK bizottsági rendelet ⁽¹⁾, azaz az előző biztosítási csoportmentességi rendelet, amely 2010. március 31-én hatályát veszítette, az Európai Unió működéséről szóló szerződés ⁽²⁾ (a továbbiakban: a Szerződés) 101. cikkének (3) bekezdését alkalmazta a biztosítási ágazati megállapodások, döntések és összehangolt magatartások egyes csoportjaira.
2. A 358/2003/EK rendelet működésének hosszas felülvizsgálatát (a továbbiakban: a felülvizsgálat) követően a Bizottság 2009. március 24-én közzétette a 358/2003/EGK rendelet működéséről szóló, az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak címzett jelentést ⁽³⁾ (a továbbiakban: a jelentés) és az azt kísérő munkadokumentumot ⁽⁴⁾.
3. A felülvizsgálatot követő megállapítások eredményeként a Bizottság most új biztosítási csoportmentességi rendeletet fogadott el, amely az előző csoportmentességi rendeletben tárgyalt négy megállapodáscsoport közül kettő, a közös összesítések, táblázatok és felmérések, valamint a meghatározott típusú kockázatok együttbiztosítása (társulások) esetében megújítja a mentességeket.

2. AZ ALAPELVEK ELEMZÉSE

4. A 358/2003/EK rendelet elfogadásakor a Bizottság eredeti célja a kapott értesítések számának csökkentése volt, ami ma már nem releváns szempont, mivel az 1/2003/EK rendelet értelmében a vállalkozások nem jelenthetik be megállapodásaikat a Bizottságnak, hanem saját maguknak kell önértékelést végezniük. Ebben az összefüggésben csak akkor lenne szükség konkrét jogi eszköz, például csoportmentességi rendelet elfogadására, ha a biztosítási ágazatban megvalósuló együttműködés „különlegesnek” és eltérőnek bizonyulna más olyan ágazatokban megvalósuló együttműködésektől, amelyek nem élveznek csoportmentességi rendelet által biztosított előnyöket (jelenleg a legtöbb ágazat ilyen). A Bizottság arra vonatkozó elemzése, hogy a csoportmentességi rendelet megújításra kerüljön-e, három fő kérdést vizsgált a csoportmentességi rendelet által mentesített négy megállapodáscsoport vonatkozásában:

- a) a biztosítási ágazat üzleti kockázatai vagy más vonatkozásai „különlegessé” és más ágazatoktól eltérővé teszik-e az ágazatot olyan módon, amelynek következtében fokozottan szükséges a biztosítók közötti együttműködés;
- b) amennyiben ez a helyzet, szükséges-e olyan jogi aktus ennek a fokozottan szükséges együttműködésnek a védelmére vagy megkönnyítésére, mint a csoportmentességi rendelet; valamint
- c) ha igen, milyen típusú jogi aktus a leginkább megfelelő erre (a jelenlegi csoportmentességi rendelet, vagy annak részleges megújítása, módosított megújítása, illetve iránymutatás kibocsátása lenne-e a leginkább célravezető).

3. MEGÚJÍTOTT MENTESSÉGEK

5. A felülvizsgálat és az érdekelt felekkel több mint két éven át folytatott konzultáció alapján a Bizottság elfogadta az új csoportmentességi rendeletet [március 24.-i 267/2010/EU bizottsági rendelet], amely a mentességeket (módosításokkal) megújítja az együttműködés két formája, a közös összesítések, táblázatok és felmérések, valamint a meghatározott típusú kockázatok együttbiztosítása (társulások) esetében.
6. Amennyiben az ezekben a megállapodáscsoportokba tartozó megállapodások nem felelnek meg a csoportmentességi igénybevételét lehetővé tevő feltételek mindegyikének, a Szerződés 101. cikke értelmében egyéni elemzést kell végezni. Az EK-Szerződés 81. cikkének a horizontális együttműködési megállapodásokra való alkalmazhatóságáról szóló bizottsági iránymutatásban ⁽⁵⁾ (a továbbiakban: horizontális iránymutatás) található elemzési keret segíti a vállalkozásokat abban, hogy felmérjék, mennyiben egyeztethetők össze a megállapodások a Szerződés 101. cikkével ⁽⁶⁾.

3.1. Közös összesítések, táblázatok és felmérések

7. Bizonyos feltételek teljesülése esetén az előző csoportmentességi rendelet mentesítette azokat a megállapodásokat, amelyek a következők közös megállapítására és terjesztésére vonatkoznak: (i) egy meghatározott múltbéli kockázat biztosítása átlagos költségének kiszámítása, és (ii) tőkefelhalmozást magában foglaló biztosítások vonatkozásában halandósági táblázatok, illetve betegségek, balesetek és

⁽¹⁾ HL L 53., 2003.2.28., 8. o.

⁽²⁾ 2009. december 1-jén az EK-Szerződés 81. cikke helyébe az Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cikke lépett. E két cikk lényegében azonos. E közlemény alkalmazásában az Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cikkére történő hivatkozásokat szükség esetén az EK-Szerződés 81. cikkére történő hivatkozásokként kell érteni.

⁽³⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52009DC0138;HU:NOT>

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/competition/sectors/financial_services/insurance_ber_working_document.pdf

⁽⁵⁾ Lásd a 2001. január 6-i bizottsági közlemény (7) bekezdését. Az EK-Szerződés 81. cikkének a horizontális együttműködési megállapodásokra való alkalmazhatóságáról szóló iránymutatás (HL C 3., 2001.1.6., 2. o.).

⁽⁶⁾ A horizontális iránymutatás érvényben lévő változatának felülvizsgálata jelenleg van folyamatban.

rokkantság gyakoriságára vonatkozó táblázatok. A csoportmentességi rendelet ugyancsak mentesítette (bizonyos feltételek mellett) az érdekelt vállalkozásokat érintő általános külső körülményeknek meghatározott kockázatokkal vagy kockázattípusokkal kapcsolatos jövőbeni biztosítási események gyakoriságára vagy mértékére, vagy különböző típusú befektetések jövedelmezőségére gyakorolt valószínű hatására vonatkozó felmérések közös készítését, valamint e felmérések eredményeinek terjesztését.

8. Amint a jelentés hangsúlyozza, a biztosítási termékek költségei nem ismertek az ár megállapításakor és a kockázat fedezésekor. A kockázatszámítás minden biztosítási termék árának meghatározásakor kulcsfontosságú elem, ami megkülönböztető tényezőnek látszik a többi ágazathoz, köztük a bankszektorhoz képest is. Ezért a korábbi időszak statisztikai adataihoz való hozzáférés a kockázatok technikai beárazása érdekében döntő jelentőségű. Ennélfogva a Bizottság úgy ítéli meg, hogy az e területen folytatott együttműködés a biztosítási ágazat sajátossága, és szükséges is a kockázatok árának megállapításához.
9. A Bizottság továbbá úgy ítéli meg, alapos érvek szólnak az e területen folytatott együttműködés csoportmentességi rendelet révén történő védelme és támogatása mellett, és hogy a versenyt elősegítő együttműködés csökkenésének elkerülése érdekében helyénvaló a csoportmentességi rendelet megújítása a megállapodások e csoportja tekintetében.
10. A mentesség megújítása során mindamellett a Bizottság a következő legfontosabb módosításokkal élt: (i) a „közös számítások” kifejezést a „közös összesítések” kifejezéssel váltotta fel (amely közös számításokat is magában foglalhat); (ii) világossá tette, hogy az információcsere csak szükség esetén engedélyezett; és (iii) lehetővé tette a megosztott adatokhoz való hozzáférést fogyasztói és ügyfélszervezetek részére is (ám egyének részére nem), kivéve azokat az eseteket, amikor a hozzáférés közbiztonsági okokból tilos.

3.2. Meghatározott típusú kockázatok közös biztosítása (társulások)

11. Az előző csoportmentességi rendelet mentesítette⁽¹⁾ az újszerű kockázatokkal közösen biztosító együtt-(viszont)biztosítási társulások, valamint bizonyos – különösen piaci részesedési küszöbökre vonatkozó – feltételek mellett a nem újszerű kockázatokkal biztosító együtt-(viszont)biztosítási társulások létrehozását és működését is.
12. A felülvizsgálat eredményeként a Bizottság úgy ítéli meg, hogy bizonyos típusú kockázatok esetében (például nukleáris veszélyek, terrorizmus és környezeti kockázatok), amelyekre vonatkozóan az egyes biztosítótársaságok vonakodnának vagy nem lennének képesek egyedül biztosítani a teljes kockázatot, a kockázat megosztása alapvető fontos-

ságú ahhoz, hogy minden ilyen kockázat fedezhető legyen. Ez különbözteti meg a biztosítási ágazatot más ágazatoktól, és fokozottan szükségessé teszi az együttműködést⁽²⁾. Ezért bizonyos feltételek mellett az új csoportmentességi rendelet is mentességet nyújt a társulások számára.

13. A mentesség megújítása során a Bizottság a következő legfontosabb módosításokat tette: (i) megváltoztatta a piaci részesedés kiszámításának módját, hogy összhangba hozza azt az egyéb általános és ágazatspecifikus versenyszabályokkal, ennek megfelelően a részesedés kiszámítása során nemcsak a részt vevő vállalkozások társuláson belül, hanem azon kívül szerzett bruttó biztosítási díj-bevételeit is figyelembe kell venni; és (ii) módosította és kiterjesztette az „újszerű kockázatok” fogalom meghatározását.
14. Az önértékelés kapcsán fontos meghatározni, hogy az adott társulás a társulások három típusa közül melyikbe tartozik: (i) olyan társulás, amely nem igényli a csoportmentességi rendelet biztosította védelmet, mivel nem vezet a verseny korlátozásához, amennyiben az együttműködés szükséges feltétele annak, hogy a tagok számára lehetővé tegye olyan biztosítástípusok nyújtását, amelyet egyenként nem tudnának nyújtani; (ii) olyan társulás, amely a Szerződés 101. cikke (1) bekezdésének hatálya alá tartozik, és amely nem felel meg az új csoportmentességi rendelet feltételeinek, viszont a Szerződés 101. cikke (3) bekezdésének értelmében egyéni kivételt élvezhet; (iii) olyan társulás, amely a Szerződés 101. cikke (1) bekezdésének hatálya alá tartozik, és megfelel a csoportmentességi rendelet feltételeinek.
15. Az (i) és (ii) típus esetében gondosan meg kell határozni az érintett termék- és az érintett földrajzi piac kiterjedését, mivel a piac meghatározása előfeltétele annak, hogy meg lehessen ítélni a piaci részesedési küszöbértéknek való megfelelést⁽³⁾. A Bizottságnak a közösségi versenyjog alkalmazásában az érintett piac meghatározásáról szóló közleményét⁽⁴⁾, valamint a Bizottság vonatkozó határozatait és a biztosítási ágazatot érintő megerősítő leveleit a társulások iránymutatásként használhatják a működésük szempontjából érintett piac meghatározásában.

16. A felülvizsgálat mindazonáltal rámutatott arra, hogy számos biztosítótársaság helytelen módon, „biankó” mentességként használta a társulások csoportmentességi rendeletben foglalt mentességét, anélkül, hogy alapos jogi értékelést végezne a társulás csoportmentességi rendeletben foglalt feltételeknek való megfeleléséről⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Az együtt-(viszont)biztosításon keresztül történő kockázatbiztosítás egy másik lehetséges módja a biztosításgyújtási piacon történő ad hoc együtt-(viszont)biztosítás, amely esetenként kevésbé korlátozó megoldást jelenthet.

⁽³⁾ Kétségek merültek fel az „újszerű kockázat” fogalom meghatározását illetően is.

⁽⁴⁾ HL C 372., 1997.12.9., 5. o.

⁽⁵⁾ Különös tekintettel a piaci részesedési küszöbértékre. Az is lényeges, hogy az újszerű kockázatok fedező és magukat a csoportmentességi rendelet hatálya alá tartozónak tekintő társulások biztosítsák, hogy valóban megfeleljenek az újszerű kockázatok az új csoportmentességi rendelet 1. cikkében definiált pontos fogalmának, ahogy arra a jelentés és munkadokumentum is felhívja a figyelmet.

⁽¹⁾ A csoport létrehozásától számított három évre, a csoport piaci részesedésétől függetlenül.

17. Arra is emlékeztetni kell, hogy a biztosításjegyzési piacon létrejött *ad hoc* együtt-(viszont)biztosítási megállapodásokra⁽¹⁾ sohasem vonatkozott a csoportmentességi rendelet, és ezekre az új csoportmentességi rendelet sem terjed ki. Amint azt a Bizottságnak a vállalati vagyontulajdonbiztosítási ágazati vizsgálatról kiadott 2007. szeptember 25-i végső jelentése⁽²⁾ megjegyzi, a biztosítási díjak (együtt-(viszont)biztosítók közötti, *ad hoc* együtt-(viszont)biztosítási megállapodások révén történő) összehangolásával járó gyakorlatok a Szerződés 101. cikkének (1) bekezdése alá tartozhatnak, ám élvezhetik a Szerződés 101. cikkének (3) bekezdése által nyújtott mentességet.
18. A Bizottság a nemzeti versenyhatóságokkal az Európai Versenyhatóságok Hálózatának keretében együttműködve szoroson figyelemmel kívánja kísérni a társulások működését annak érdekében, hogy megakadályozza a csoportmentességi rendelet vagy a Szerződés 101. cikke (3) bekezdésének különbségtétel nélküli alkalmazását. E szorosabb nyomon követésre azokkal a végrehajtási esetekkel összhangban kerül majd sor, amelyekben megállapításra kerül, hogy a társulások a Szerződés 101. cikkének (1) bekezdésébe és/vagy a csoportmentességi rendelet szabályaiba ütköző módon jártak el.

4. MEG NEM ÚJÍTOTT MENTESSÉGEK

19. A jelentésben és a munkadokumentumban előterjesztett bizottsági elemzés alapján, valamint az új csoportmentességi rendelettel kapcsolatban elvégzett bizottsági hatásvizsgálat alapján a Bizottság úgy döntött, hogy az új csoportmentességi rendeletben nem újítja meg a mentességet az előző csoportmentességi rendeletben mentességet kapott négy megállapodáscsoport közül kettő, az általános szerződési feltételekre vonatkozó megállapodások és a biztonsági berendezésekre vonatkozó megállapodások tekintetében. Ennek elsődleges oka az, hogy ezek a megállapodástípusok nem csupán a biztosítási ágazatra jellemzők, így kivételes jogi eszközben való szabályozásuk indokolatlan megkülönböztetést eredményezne olyan más ágazatokkal szemben, amelyek nem élveznek csoportmentességi rendelet által biztosított kedvezményt. Továbbá, bár e két együttműködési forma bizonyos előnyökkel járhat a fogyasztók számára, a felülvizsgálat megmutatta, hogy az együttműködés e formái versenyjogi aggályokat is felvethetnek. Következésképpen helyénvalóbb, hogy ezek az együttműködési formák önértékelés tárgyát képezzék.
20. Jóllehet a csoportmentesség e két együttműködési forma tekintetében történő meg nem újítása kétségtelven a jogbiztonság némi csökkenését eredményezi, hangsúlyozni kell,
21. Az előző csoportmentességi rendelet a direktbiztosítás vonatkozásában mentesítette a nem kötelező általános szerződési feltételek közös megállapítását és közzétételét⁽³⁾.
22. A felülvizsgálat alapján a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a továbbiakban nincs szükség ágazatspecifikus csoportmentességre, mivel az általános szerződési feltételekkel kapcsolatos együttműködés nem csupán a biztosítási ágazatra jellemző, de számos más, csoportmentességet nem élvező ágazatban (például a banki ágazatban) is gyakori. Mivel az általános szerződési feltételek használata nem csak a biztosítási ágazatra jellemző, helyénvaló, hogy a velük kapcsolatos iránymutatás a az ipar egésze számára elérhető módon, horizontális eszközben öltönnön testet.
23. A Bizottság úgy ítéli meg, hogy az általános szerződési feltételek sok esetben pozitív hatással lehetnek a versenyre és a fogyasztókra. Lehetővé teszik például a különböző biztosítók által kínált biztosítási szerződések összehasonlítását, megkönnyítik a fogyasztók számára a garanciák tartalmának ellenőrzését és azt, hogy biztosítót vagy biztosítási terméket váltsanak. Miközben azonban a fogyasztóknak szükségük van a biztosítási termékek összehasonlíthatóságára, a túlzott egységesítés a fogyasztók szempontjából kedvezőtlen lehet, és a nem árjellegű verseny hiányához vezethet. Tekintettel továbbá arra, hogy egyes általános szerződési feltételekben egyensúlytalanságok jelenhetnek meg, helyénvalóbb, ha a vállalkozások – amennyiben a Szerződés 101. cikke (1) bekezdése alkalmazandó – saját értékelést végeznek a Szerződés 101. cikkének (3) bekezdése alapján annak bizonyítása érdekében, hogy együttműködésük a hatékonyság növelését eredményezi, és az ebből eredő előnyökből a fogyasztók méltányosan részesednek⁽⁴⁾.
24. Ennek megfelelően a Bizottság azt tervezi, hogy kiterjeszti horizontális iránymutatását annak érdekében, hogy minden ágazat tekintetében tárgyalja az általános szerződési feltételek kérdését. A horizontális iránymutatás felülvizsgálata jelenleg zajlik; a felülvizsgált iránymutatást a Bizottság 2010 első felében tervezi az érdekelt felek számára konzultációra bocsátani.

⁽³⁾ A 358/2003/EK rendelet 6. cikke (1) bekezdésének a)–k) pontja.

⁽⁴⁾ Az előző csoportmentességi rendelet (358/2003/EK rendelet) 6. cikkének (1) bekezdésében felsorolt kikötések egy része a megállapodásoknak a Szerződés 101. cikk értelmében elvégzett önértékelése szempontjából továbbra is releváns marad, különösen azok, amelyek hatást gyakorolnak az árakra és a termékinnovációra. Különös jelentőséggel bírnak e tekintetben azok a kikötések, amelyek (i) a bruttó biztosítási díj mértékére utalnak; (ii) feltüntetik a biztosítási összeget vagy azt a részt, amelyet a szerződőnek kell viselnie; (iii) átfogó biztosítási fedezetet írnak elő, amely olyan kockázatokra is kiterjed, amelyeknek nagyszámú szerződő nincs egyidejűleg kitéve; (iv) arra kötelezi a szerződőt, hogy különböző kockázatokra ugyanannál a biztosítónál kössön biztosítást.

⁽¹⁾ E megállapodások esetében az adott kockázat egy részét a vezető biztosító, míg a fennmaradó részt az erre felkért társbiztosítók fedezik.

⁽²⁾ COM(2007) 556 végleges: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az 1/2003/EK rendelet 17. cikke szerinti ágazati vizsgálat a vállalati vagyontulajdonbiztosításról (végleges jelentés).

4.2. Biztonsági berendezések

25. Az előző csoportmentességi rendelet mentesítette egyrészt (i) a biztonsági berendezésekre vonatkozó műszaki előírásokat, szabályokat vagy magatartási szabályzatokat, valamint azokat az eljárásokat, amelyek célja a biztonsági berendezések e standardoknak való megfelelésének értékelése és tanúsítása, másrészt (ii) a biztonsági berendezések felszerelésére és karbantartására vonatkozó műszaki előírásokat, szabályokat vagy magatartási szabályzatokat, valamint a biztonsági berendezések felszerelését és karbantartását végző vállalkozások ilyen standardoknak való megfelelését értékelő és tanúsító eljárásokat.
26. Ugyanakkor a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a műszaki standardok megállapítása a szabványosítás általános területéhez tartozik, amely nem korlátozódik kizárólag a biztosítási ágazatra. Mivel az ilyen típusú megállapodások nem csak a biztosítási ágazatra jellemzők, helyénvaló, hogy a velük kapcsolatos iránymutatás az ipar egésze számára elérhető módon, horizontális eszközben öltön testet. Ez jelenleg is biztosított, hiszen a horizontális iránymutatás 6. pontja útmutatást nyújt a műszaki szabványoknak a Szerződés 101. cikkének való megfelelésével kapcsolatban. Továbbá, a horizontális iránymutatás felülvizsgálata jelenleg zajlik; a felülvizsgált iránymutatás tervezetét a Bizottság 2010 első felében tervezi az érdekelt felek számára konzultációra bocsátani.
27. Meg kell jegyezni azt is, hogy ezekre a megállapodásokra csak abban az esetben vonatkozott a csoportmentesség, ha tekintetükben még nem léteztek uniós szintű, harmonizált

előírások. A bizottsági felülvizsgálat megmutatta, hogy a csoportmentesség hatálya korlátozottabbá vált, mivel az ilyen típusú harmonizáció ma már széles körű. Azon a szűk területen, amelyet még nem érint az uniós harmonizáció, a részletes nemzeti szabályok a belső piac szétaprózódásához, a biztonsági berendezéseket gyártó uniós vállalkozások közötti verseny csökkenéséhez és – mivel a fogyasztók nem köthetnek biztosítást abban az esetben, ha az általuk üzemeltetett biztonsági berendezés nem felel meg a biztosítók által közösen megállapított normáknak – a fogyasztók számára kínált választék szűküléséhez vezetnek.

28. A Bizottság ezért nem újította meg a csoportmentességet az ilyen típusú megállapodásokra vonatkozóan.

5. KÖVETKEZTETÉS

29. A vállalkozásoknak a jövőben körültekintően meg kell vizsgálniuk a közös összesítések, táblázatok és felmérések, valamint a társulások területén folytatott együttműködésüket annak érdekében, hogy elkerülhető legyen a csoportmentesség különbségtétel nélküli alkalmazása.
30. Ami a Szerződés 101. cikkének (3) bekezdése értelmében az általános szerződési feltételekkel és a biztonsági berendezésekkel kapcsolatos együttműködés tekintetében elvégzett önértékelést illeti, a vállalkozások két jogi eszközre támaszkodhatnak: a (jelenleg felülvizsgálat alatt álló) horizontális iránymutatásra és a Szerződés⁽¹⁾ 81. cikke (3) bekezdésének alkalmazásáról szóló iránymutatásra.

⁽¹⁾ HL C 101., 2004.4.27., 97. o.